

**ВЕРОИЗПОВЕДАНИЯТА В  
БЪЛГАРИЯ НА ПРАГА НА  
ЕВРОПА**

стр. 4

**ЗА АГРЕСИЯТА СРЕД  
ПОДРАСТВАЩИТЕ**

стр. 5

**ПЪТУВАНЕ ПО НОТИ  
За едно поклонническо  
пътуване**

стр. 6

**СВ. НИКОЛАЙ МИРЛИКИЙСКИ ЧУДОТВОРЕЦ**

Сцени от житието на св. Николай. Детайли от руска икона, XVI в.

**В Градината на св. Богородица**

По решение на Светия Синод на БПЦ и с благослението на Негово Светейшество Българския патриарх Максим църковна делегация, оглавена от Негово Преосвещенство Знеполския епископ Николай, замина за Зографския манастир „Св. великомъченик Георги Победоносец“ на Св. Гора, за да вземе участие в празника на манастира. В състава на делегацията бяха включени и протосингелът на Софийската света митрополия архимандрит Йоан, протоiereй Христо Пудин, протоiereй Николай Николов, протоiereй Александър Величков, протоiereй Василий Сарян, свещеник Николай Цурев и група църковни певци с ръководител г-н Любомир Игнатов, преподавател по източно църковно пение в Софийската духовна семинария „Св. Йоан Рилски“.

Въодушевени от предстоящото посещение на Градината на св. Богородица, а и от подарения ни от Бога слънчев ден, ние с Божията помощ потеглихме към съседна Гърция в ранния следобед на 14 ноември.

Пътуването до Кулата премина неусетно, в приятни разговори и братски събеседвания. След уреждането на митническите формалности потеглихме по най-прекия път към манастира „Преп. Арсений“ край с. Ватопеди. Монасите на светата обител ни приеха много топло и радушно, с желание да услужат с каквото могат на православните си събратя. Нагостиха ни с вкусна манастирска гозба, след което се отеглихме в стаите за почивка.

Рано сутринта на гругия ден всички взехме молитвено участие в св. Литургия, ангелски огласяна от нашите църковни псал-

ти. След като се подкрепихме и телесно с постна закуска и топъл чай, потеглихме към пристанището в Урануполи – градче, което име в превод на български означава „град под небето“.

Чаршията около пристанището беше заприличала на българско село, тъй като отвсякъде можеше да се чуе родна реч от поклонници, запътили се за празника на манастира „Зограф“. След едночасово пътуване с кораб по Егейско море, отдалече съзряхме пристанището на нашия манастир. Мнозина, идвали скоро в „Зограф“, останаха приятно изненадани, че на Арсаната (пристанището) всичко е ремонтирано и възобновено. От там до манастира водеше отпъкан криволичещ път. Поехме по живописния гръм, оставяйки зад себе си спокойното море.

На стр. 3

**Празник на  
Софийския  
университет**

С тържествено богослужение в академичния параклис Богословският факултет на Софийския университет отбеляза деня на своя небесен покровител св. Климент Охридски и 1090 г. от успението му. Св. Литургия бе отслужена от Русенския митрополит Неофит, при чието управление преди повече от 10 г. Духовната академия се върна в лоното на Софийския университет вече като Богословски факултет. Молитвено участие в богослужението взеха: митрополитите Сливенски Йоаникий, Неврокопски Натанаил, Доростолски Иларион, деканът на Богословския факултет доц. Емил Трайчев, директорът на Дирекция „Вероизповедания“ към МС проф. Иван Желев, който е и преподавател по Нов Завет в Богословския факултет, преподаватели, асистенти, бивши и настоящи студенти, гости.

Хорът на факултета допринесе за тържествената атмосфера на празничното богослужение.

В края на св. Литургия Русенският митрополит Неофит се обърна със слово към богомолците, в което отбеляза, че



„достойно се празнува паметта на св. Климент в Богословския факултет“. Той нарече тържеството „празник на българската духовност, на висшата духовна наука, която води към спасителната кошара на Господ Иисус Христос“. Архиепископът призова следовниците на големия просветител да бъдат добри пастири, какъвто е бил и св. Климент.

Митрополит Неофит свърза празника на славянобългарския просветител с юбилея на големия изследовател на българския език и литература Дмитрий Лихачов (100 години от рождението му). В края на словото си архиепископът преподаде благослението на Негово Светейшество патриарх Максим към всички богомолци в академичния параклис и бе изпълнено многолетствието.

Тържеството продължи с литийно шествие до паметника на св. Климент Охридски в градинката пред Софийския университет, където бяха поднесени цветя.

ЦВ



Еп. Николай, министър Р. Петков, архим. Амвросий и други духовници и миряни по време на литийното шествие



Църковната ни делегация с домакините пред сградата на Светия Кинопис в столицата на Света Гора – Каряя

ХРОНИКА

България

## Честване на празника Въведение Богородично

По идея на областния управител на област Сливен г-жа Христина Чолакова започва реализация на съвместна инициатива на **Сливенска митрополия**, Областна администрация Сливен и Регионален инспекторат по образованието Сливен – цикъл от нравствено-етични беседи на Негово Високопреосвещенство Сливенския митрополит Йоаникий за моралните ценности на демократичното общество и ползата от тях в ежедневието при взаимоотношенията между младите хора, за възпитанието на децата и ученици-

те в благонравие и духовна чистота.

Инициативата ще се осъществява до края на настоящата учебна година и в нея ще участват десет сливенски училища. Предвижда се да се включат и други училища от града и областта. Началото бе поставено във връзка с Деня на православното християнско семейство и християнската младеж – **21 ноември** – със среща на митрополит Йоаникий с ученици от ПМГ „Добри Чинтулов“ Сливен – логично продължение на организираната наскоро конференция за

психичното здраве на подрастващите. Целта на беседите е насочена към учащите се за отстраняване на вредните влияния и грубостта във взаимоотношенията в училищата и придобиване на непреходните християнски добродетели.

Организаторите се надяват, че реализацията на тази инициатива ще бъде успешен опит в усилията на цялото ни общество за изграждане на позитивна нагласа у нашите деца към семейство и училище, към хуманно отношение към другите, към родолюбие и вяра в доброто“.

Както всяка година, така и тази във **Видинска епархия** празникът Въведение Богородично беше честван тържествено със служби и беседи. Той започна от неделния ден на 19 ноември с архиерейска св. Литургия, отслужена от Негово Високопреосвещенство митрополит Дометиан, на която ръкоположи семинариста Славейко Цветанов от с. Славотин в дяконски чин. По време на причастния канон беседа за празника изнесе Мариана Еклесия, богослов, писател, журналист, която с проникновение представи пред богомолния народ ценностите на християнското семейство.

На 20 ноември (понеделник) по обедно време празникът бе отбелязан на среща с ученици от XI и XII класове от училищата „Петър Богдан“ и „Св. Климент Охридски“ в гр. Монтана. Те изслушаха със затаен дъх словото на Мариана Еклесия, която насочи вниманието към християнския морал на съвременната младеж. Накрая Видинският митрополит Дометиан отправи отечески наставления и архиерейски благослов. Следобед в 17 часа честването на празника се пренесе в залата на Народно читалище „Цвят“ в гр. Видин, където детска формация представи музикално-литературна програма. Последва бесе-

да на Ирина Кръстева за празника и празничен благослов на епархийския архиерей митрополит Дометиан.

След тържеството видинската телевизия „Фантиге“, която отразява църковно-религиозния и обществения живот в града, учтиво покани Негово Високопреосвещенство митрополит Дометиан в студиото. Заедно с богословите Мариана Еклесия и Ирина Кръстева бе отразен празникът и за телевизионните зрители на сутрешния блок. На многобройните въпроси, отправени към присъстващите в студиото, беше отговорено компетентно за историята на празника, а по-нататък разговорът продължи със загриженост за проявите на децата в обществената среда и в семейството днес.

На 21 ноември, самият празник Въведение Богородично, Негово Високопреосвещенство Видинският митрополит Дометиан отслужи тържествена св. Литургия в храма „Св. Йоан Предтеча“ в с. Славотин и ръкоположи в свещенически чин новоръкоположения дякон Славейко Цветанов за енорийски свещеник на родното му село и четири околни села. Пред множество богомолци по време на причастния канон беседа за празника изнесе всепреподобният йеромонах Антим, игумен на Кли-

вета Литургия.

Вечерта с благословението на Негово Светейшество Българския патриарх и Софийски митрополит Максим в залата на Софийската митрополия се проведе традиционният концерт по случай Деня на християнското семейство и младеж.

След официалното посрещане на викарния епископ празничната вечер бе открита от протосингела архим. Йоан, който каза прекрасни думи за християнското семейство. Докладът тази година бе поверен на прот. Кирил Дидов, който говори на тема „Бракът като път на спасение“.

сурската света обител „Св. Кирил и Методий“ край гр. Вършец. Накрая епархийският архиерей поздрави богомолния народ и отправи архиерейски наставления към новоръкоположения свещеник за усърдно служение на повереното му паство. Празникът завърши с обед и народно веселие.

Същия ден следобед в 17 часа тържество се състоя в салона на читалище „Постоянство“ гр. Лом. Тук Архиерейското намесничество, Общината, Центърът за работа с деца и училища бяха организирали литературно-музикална програма с подobaваща за празника тематика.

Вдъхновена от присъствието на деца, младежи, родители и старши поколения Мариана Еклесия отрази историята на празника, като обхвана многообразието на неговата същност в християнското семейство, при децата днес и в неговото бъдеще. Отеческо благословение към присъстващите отправи Негово Високопреосвещенство митрополит Дометиан с благопожелание християнското семейство и младежите християни да носят светлина в живота на съвременното българско общество за духовно преуспяване и благополучие на народа ни и на свиднатата ни Родина – Майка България.

Празничната вечер продължи с изпълнения на хорове за църковни песнопения.

За първи път у нас бяха изпълнени пет от деветте песни на канона на св. Методий, посветен на св. Димитър Солунски.

Накрая, като взе повод от зачестилите напоследък прояви на детска агресия, еп. Николай говори за ролята на християнското възпитание в семейството като противодействие на този проблем. След като благослови присъстващите, всички заедно изпяха химна на християнската младеж „Напред под знамето Христово“.

## Нов архимандрит на БПЦ

На празника Въведение Богородично в храма на Пловдивската духовна семинария „Св. Кирил и Методий“ беше отслужена св. Литургия от Русенския митрополит Неофит, председател на Просветната комисия на Св. Синод и специален пратеник на Св. Синод за празника в семинарията. По време на службата митрополитът по решение на Св. Синод възведе в архимандритско достойнство йеромонах Антоний, ефимерий на ПДСеминария.

В св. Литургия взеха участие архим. Сионий, ректор на СДСеминария „Св. Йоан Рилски“, йером. Поликарп, игумен на Руенския манастир „Св. Йоан Рилски“, и йером. Стилиян, игумен на манастира „Св. Петка“ в с. Бистрица, София, духовни братя на архим. Антоний, както и много свещеници от Пловдив и епархията.



Накрая митрополит Неофит лично причасти семинаристите и множеството други богомолци.

На литургията и отличаването присъства и директорът на Дирекция „Вероизповедания“ към МС проф. Иван Желев.

**Архимандрит Антоний (в мире Живко Киров Михалев) е роден на 17 януари 1978 г. в Стара Загора. Родителите му са православни, изселници от Гюмюрджина (дн. Комотини). Завършва основно образование в родния си град. През 1993 г. постъпва в Пловдивската духовна семинария, която завършва през 1998 г. с отличен успех и е приет да следва в Богословския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. По време на следването си е ежедневен певец в столичния храм „Успение Богородично“ в кв. „Малашевци“. През пролетта на**



**2002 г. постъпва като послушник в Клисурския манастир „Св. Кирил и Методий“, където приема монашески постриг под духовното наставничество на архимандрит Сионий, ректор на Софийската духовна семинария „Св. Йоан Рилски“. През есента на 2002 г. е ръкоположен за епархийски дякон от Видинския митрополит Дометиан. На 17 януари 2003 г. отец Антоний е ръкоположен за йеромонах. След като завършва Богословския факултет, е изпратен на послушание като ефимерий-преподавател в ПДС, където служи и до днес.**

## Храмов празник на Патриаршеската катедрала

На **23 ноември** Патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски“ отбелязва храмовия си празник. В патриаршеската катедрала, ставропигиалния храм-паметник, Светият Синод на Българската православна църква отслужи празнична света Литургия. В нея взеха участие митрополитите (по старшинство) Варненски и Великопреславски Кирил, Русенски Неофит, Неврокопски Натанаил, Плевенски Игнатий, Доростолски Иларион и епископите Теодосий, Константин, Павел и Николай. Молитвено участие взе Видинският митрополит Дометиан.

От името на Негово Светейшество Българския патриарх Максим митрополит Кирил поздрави празнуващите православни християни с празника на свети княз Александър Невски – покровителя на руското войнство, освободило българския народ от османско владичество.

Празникът беше зачетен и от представители на държавната власт: от директора на Дирекция „Вероизповедания“ към МС и от народни представители.

Храмът е най-голямата източноправославна катедрала на Балканския полуостров. Тя събира около 5000 души и е построена по идея на българския следосвобожденски държавник Петко Каравелов. Първият камък е положен на 19 февруари 1882 г., а строежът завършва през 1912 г. Осветен е през септември 1924 година.

Храм-паметникът е издигнат в чест на падналите за освобождението на Бъл-



гария от турско робство и затова е посветен на руския национален герой и светец Александър Невски, княз на Новгород, живял през XIII век. Князът, предвождащ малобройна войска, разгромява на 15 юли 1240 г. при река Нева настъпващата към града шведска армия. Според преданията заради победата в тази битка той получава прозвището Невски.

Стенописите, мозаичните пана и иконите в храма са изпълнени от най-известните за времето си 13 руски и 11 български художници. Храмът има 12 камбани.

През 1951 г. храмът е обявен за Патриаршеска катедрала, макар Българската патриаршия да е възстановена две години по-късно.

През 1998 г. Руският патриарх Алексий II дари на патриарх Максим при посещението му в Москва частица от чудотворните мощи на св. Александър Невски. Сега те се съхраняват пред олтара на катедралния храм.

## Столичани честваха св. Климент Охридски

Денят, в който Църквата отбелязва паметта на св. Климент Охридски – **25 ноември** е храмов празник на църквата в столичния жилищен комплекс „Люлин“, която носи името на великия Охридски чудотворец.

Тази година с благословението на Българския патриарх и Софийски митрополит Максим светата божествена Литургия там бе отслужена от викарния епископ Николай. Протосингелът на Софийска митрополия архим. Йоан и много столични свещеници споделиха радостта на храмовото духовенство и енорияшите, като взеха учас-

тие в съслужението. Молитвено участие в богослужението взе и Негово Високопреосвещенство Плевенски митрополит Игнатий. По време на причастния канон архим. Йоан говори за примера на св. Климент Охридски.

След литургията преосвещеният Знеполски еп. Николай преподаде първосветителското благословение и благопожеланията на патриарх Максим и говори за българската святост и за великата Божия милост, която се е изляла върху нас в лицето на такъв велик светител и Божий угодник като св. Климент Охридски чудотворец.

# В Градината на св. Богородица

От стр. 1

Пред портите на българския манастир ни очакваха изуменият архим. Амвросий и братята на светата обител. С мантия и жезъл, при пеенето на „Достойно ест“, Знеполският епископ Николай повеле църковното шествие към храма. Там се поклонихме на светите мощи и на чудотворните икони. След това бяхме поканени в архондарица (приемна за поклонници), където ни почерпиха със сладкиши и малка чаша узо. След като се настанихме по килиите, излязохме да разгледаме манастира.

По-късно същия ден към гостите на манастира се присъедини и българската официална делегация, водена от г-н Румен Петков, министър на вътрешните работи на Р България, която взе участие в празничните богослужения.

Всенощното бдение започна в 21 и продължи до 4 часа. След кратка почивка, към 6 часа започна утринното богослужение с часовете и св. Литургия. Те бяха отслужени от Знеполският епископ Николай в съслужение с изумения манастирски архим. Амвросий, протосингела архим. Йоан, братя на манастира и свещениците от българската църковна делегация. Храмът беше огласен от ангелогодобните гласове на зографските братя на десния клирос и на младите църковни псалти с ръководител г-н Любомир Игнатов на левия клирос.

След св. Литургия беше направена тържествена лития с чудотворната икона на св. Георги до едноименния му параклис, намиращ се на хълма срещу манастира, където е станало чудното изографисване на иконата.

По време на обяда в манастирската трапезария епископ Николай в слово подчерта голямото значение на Зографската св. обител през вековете и в нашето изобилстващо от изкушения съвремие.

Духовно богри от всенощната служба, на 16. XI, четвъртък, поехме по вода към манастира „Св. Павел“. Изуменият манастирски архим. Тимотей ни оказа братско гостоприемство.



Гостите от България бяха братски приети от монасите в манастира „Кутлумуш“

Като отпочинахме, взехме молитвено участие във вечерната служба, а след това, по милост Божия, се сподобихме да се поклоним на: част от даровете на влъхвите, частица от Светия Кръст Господен, светиите мощи на лечителя св. Дамьян, св. Калиник, св. Василий Велики, св. Григорий Богослов, св. Максим Исповедник, св. Нектарий Егински и св. Пантелеймон. Изуменият манастир ни оказа честта да отслужим полунощницата, утринната и светата Литургия, която започна към 3 ч. през нощта.

В петък сутринта отпътувахме по море за манастира „Св. Дионисий“, където участвахме молитвено в светите богослужения.

В събота сутринта взехме корабчето за Дафни. От там с автобус се отправихме за столицата на монашеската република Каррея. Там бяхме официално приети от протоиериста в сградата на Светия Кинопис – върховното духовно управление на Св. Гора. Поклонихме се пред иконата „Св. Богородица – Достойно ест“ в катедралния храм.

По-късно се разходихме

до скита „Св. Андрей“, където кипеше оживена ремонтна работа. В него се помещава и тамошната Семинария.

Настанихме се за нощувка в близкия манастир „Кутлумуш“. В неделя поради отсъствието на изумения не можахме да получим благословение да служим там, но и мислено възнасяхме молитвите си нагоре заедно с предстоящите прег св. Престол.

„В първия ден на седмицата, много рано“ (Лука. 24:1), след почти егнотично поклонническо пътуване из Градината на Божията Майка, тръгнахме обротно за родината си.

По пътя се отбихме в девическия манастир „Св. Благовещение“ край с. Ормиллия, метох на светогорския манастир „Симонопетра“. Останахме възхитени от благолепието на храма и от всичко, което с толкова любов са сътворили 120-те монахини, които се погизават там.

В неделя вечерта пристигнахме благополучно в София, благодарейки на Бога и на св. Богородица за великата им милост.

Свещ. Николай ЦУРЕВ

## Възпоменание за митрополит Арсений

На 21 ноември, Въведение Богородично, се навършиха 40 дни от кончината на Пловдивския митрополит Арсений. За да се помят за упокоение на душата на новопреставилия се архиерей, духовници и миряни се събраха в катедралния храм „Успение Богородично“ в Пловдив.

Заупокойната св. Литургия беше оглавена от Варненския и Великопреславския митрополит Кирил, наместник на овдовялата Пловдивска епархия, в съслужение с Неврокопския митрополит Натанаил, Плевенския митрополит Игнатий, архим. Наум, главен секретар на Светия Синод, игумените на Араповския манастир йером. Киприян и на манастира „Света Троица“, Кръстова гора, йером. Висарион и пловдивски свещенослужители.

По време на св. Литургия Варненският и Великопреславски митрополит Кирил ръкоположи за дякон Георги Манджуков от Ямболско.

В своето слово митрополит Кирил говори за празника Въведение на св. Богородица в храма и изтъкна колко е важно родителите от малки да довеждат децата си в храма Господен, за да навлижат те в живо-



та, водени от Божията благодат, която да ги пазят от посегателствата на злото в света. Високопросветеният Кирил припомни ревността, с която блаженопочиналият митрополит Арсений се грижеше за повереното му от Бога паство и изрази надеждата, че Бог ще го упокои в селенията на праведните.

След това архиереите и свещенослужителите отслужиха панихида, за да изпросят Божията милост, царството небесно и опрощение на греховете на митрополит Арсений. Беше извършен и трисагий на гроба на новопреставилия се архиерей.

На панихидата присъстваха директорът на Дирекция „Вероизповедания“ към МС проф. Иван Желев, както и областният управител на Пловдив г-н Тодор Петков и кметът на града д-р Иван Чомаков.

### † ПЛОВДИВСКИЯТ МИТРОПОЛИТ АРСЕНИЙ

#### За ролята на Православната църква днес

Основната и главна задача на Църквата е предначертана от нейния основател Господ Иисус Христос. Като изпращаше светите апостоли по света, Христос им каза: „Идете научете всички народи, като ги кръщавате в името на Отца и Сина и Светаго Духа“. Тоята задача на Църквата и на църковнослужителите и днес е да проповядват Евангелието Христово и неговите нравствени ценности. Това е главната задача на Църквата по всяко време до Второто пришествие на Божия Син. Разбира се, изпълнявайки Христовите повели, Църквата трябва да развива и социална дейност. Но тук тя трябва да бъде помощник на държавата, а не да изземва държавните задължения и функции в тази сфера. Ние сме длъжни да помагаме на хората, но тази помощ трябва да бъде преди всичко душеспасителна, а после според възможностите ни и материална.

#### За свещеническото служение

Св. ап. Павел ясно казва, че свещениците са съработници на Христа в изграждане на Неговото тяло – Църквата. Да си свещеник е призвание да служиш на Бога, Църквата и народа доброволно и безкористно, до саможертва, без притеснение от негодите, които може да имаши. Такова обещание даваме и при ръкоположението – че ще служим на Господ Иисус Христос до смърт.

#### За необходимостта от вероучение в българските училища

Православното вероучение в нашите училища е необходимо да бъде въведено не толкова, за да се научат децата на православните догми, а за да получат едно истинско и пълноценно нравствено възпитание. Църквата има своите начини да възпитава децата – това са неделните училища. Но това не е достатъчно...

Християнството проповядва основните човешки добродетели, които би трябвало да има всеки човек, независимо от неговите вяра и род, и с това не би навредило на никого, и никой не би могъл да бъде засегнат. Аз самият имам приятели мюсюлмани, които подкрепят идеята, в държавните училища да се изучава вероучение.

## Семинар за предмета „Религия“ в Пловдив

Регионалният инспекторат по образованието – Пловдив организира национален семинар на тема: „Десет години учебен предмет „Религия“ – благословен път към нравствено съвършенство“.

Семинарът се проведе на 14 и 15 ноември в Пловдив, в парк-хотел „Санкт-Петербург“. Присъстваха 70 човека. Във форума участваха представители на Св. Синод: митрополитите Врачански Калиник, Варненски и Великопреславски Кирил, Неврокопски Натанаил и главният секретар на Св. Синод архимандрит Наум; началници на регионални инспекторати по образованието, старши експерти по религия от регионалните инспекторати по образованието, директори, учители, представители на Главното мюфтийство, деканът на Богословския факултет на Софийския университет доц. Е. Трайчев и преподавателите доц. Д. Николчев и доц. Б. Андонов, П. Василев – главен експерт в МОН, представители на духовните семинарии.

Основен доклад изнесе Евгений Гюнов, ст. експерт по предмета „Религия“ в РИО Пловдив, а съдоклад – Панчо Василев. Бяха изнесени данните, че в момента предметът „Религия“ се изучава в 289 училища (с 83 повече от миналата учебна година) от 16 600 ученика (с 2 200 повече от миналата учебна година). Изказвания направиха представителите на

Св. Синод, Главното мюфтийство, Богословския факултет, Пловдивската духовна семинария, директори на училища от Пловдивския регион, учители по религия. Общото в изказванията беше желанието, опирайки се на вече натрупания десетгодишен опит, да се набележат конкретните стъпки за включване на учебния предмет „Религия“ в задължителната подготовка.

През втория работен ден участниците бяха разделени на пет работни групи. Всяка от тях трябваше да обмисли и предложи варианти по следните проблеми: 1. Възможностите на предмета „Религия“; 2. Заплахите пред предмета „Религия“; 3. Проблеми за преодоляване – нормативна база, учебници, учебни помагала и пособия, кадри, квалификация. Резултатите от работата на малките групи ще бъдат обобщени и оформени в един заключителен документ от семинара.

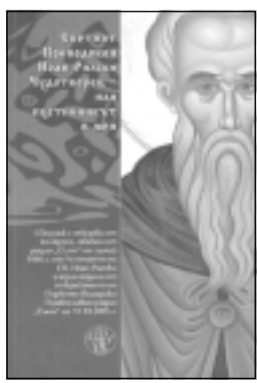
Работата беше изключително ползотворна. Търсеха се конкретни варианти и възможности по същество, без да се влиза в излишни спорове и пререкания.

Всички участници си тръгнаха от този национален семинар с нови идеи и още по-голямо желание за общата ни работа – въвеждане на децата в истините на вярата чрез учебния предмет „Религия“.

## Сборник посветен на Рилския чудотворец

Излезе сборникът с текстове от конкурса на радио „Сион“: „Светият преподобен Йоан Рилски Чудотворец – или пустинникът в мен“, по повод 1060 години от успението на св. Йоан Рилски и първата годишнина на радиото. Той може да бъде намерен в църковните канаскии и магазини. В него са включени най-добрите есета, разкази и стихове, които организаторите на конкурса получиха. Те заразяват с дълбочината на мисълта, силата на изказа и искреността на споделеното.

Албена КОПРИНАРОВА



Условията на новото демократично общество, породено от политическото преобразуване на институциите на властта и обществените отношения, както и според параметрите на новите нормативни разпоредби вероизповеданията придобиват статуса на напълно отделени от държавата самостоятелни институции, които изграждат своите отношения, основавайки се на правните норми. Те се развиват и управляват автономно по свои устава и правила, влизайки във взаимоотношения с държавата и други обществени организации и институции като свободни, равноправни и независими субекти на правото.

До настоящия момент според сведения на Софийския градски съд (СГС), с които разполага Дирекция „Вероизповедания“ на МС, на територията на РБългария са регистрирани над 85 вероизповедания. В тази връзка

ма в България. Разликата е, че „Диамантен път на будизма“ е представител на т. нар. тибетски или тантрически будизъм, а „Будистка общност в България“ – на традиционния будизъм. Последователите на двете общности в страната не надхвърлят 150 души.

Към тази първа група регистрирани вероизповедания трябва да се причисли и Арменската апостолическа православна църква, която до момента разполага с 25 храма на територията на страната.

Броят на членовете на регистрираните вероизповедания, които представляват основните световни религии, в процентно съотношение спрямо общия брой членове на всички регистрирани вероизповедания в страната до този момент съставлява 99%.

Най-голям дял от спектъра на регистрираните вероизповедания в страната се пада на християнските ре-

Останалите 48,5 % регистрирани вероизповедания от протестантската общност в България се поделят от лютерани, методисти, конгрешани или т. нар. съборни евангелски църкви, реформирани презвитериански и свободни църкви (по примера на свободните църкви в Германия).

**Втората група** регистрирани вероизповедания са религиозни общности със самобитна доктринална система или такива, на които в основата на учението им е залегнал синкретизмът (т. е. съчетание на елементи от различни религиозни учения и практики или съчетания на елементи от трите направления от християнството). Към тази група могат да бъдат отнесени „Общество Бяло братство“, „Свидетели на Йехова“, „Църквата на Исус Христос на светиите от последните дни“ или т. нар. мормони, „Бахайска общност“, „Духовно християнско общество Изкупена Църква Христова“ и др. Тази група заема 11% от общия брой регистрирани вероизповедания с 1% членове от членовете на всички регистрирани вероизповедания в страната.

При така изнесените данни възниква въпросът **защо най-големият дял от регистрираните християнски вероизповедания са протестантски.**

Причините за това са няколко, но на този етап ще се спрем само на една, а именно – либералният характер на Закона за вероизповеданията. Така например законът не поставя изрично изискване относно броя на членовете на определена религиозна общност, за да придобие статуса на вероизповедание, както това е в някои европейски страни (Австрия, Словакия и др.). Там например със специален закон е уредено разделение по достойнство между църквите и религиозните общности. Официално признатите от държавата църкви и религиозни общности придобиват статус на юридическо лице и могат да се ползват от публичност при извършване на своето богослужение. За разлика от тях всички останали могат да практикуват своя култ без обществени прояви.

За разлика от Австрия в България регистрацията в Софийския градски съд (СГС) е обвързана по-скоро с придобиването на правен статус от една религиозна общност, а не в придобиването на определено достойнство. В Закона за вероизповеданията не съществува подобна категоризация на религиозните общности. По силата на чл. 4, ал. 1 от закона вероизповеданията са равноправни.

В § 1 от Допълнителните разпоредби се дава тълкувание на смисъла, вложен в термините „вероизповедание“, „религиозна общност“ и „религиозна институция“, но това в никакъв случай не може да се приеме като категоризация.

Липсата на изисквания относно числеността на вероизповеданията дава възможност да бъдат регистрирани религиозни общности с минимален брой членове. Най-често регистрацията е продиктувана от желанието на някои от тях да се откъснат от попечителството и контрола на централното ръководство на вероизповеданието, от което произлизат. На второ място, много често заявление за нова регистрация подават религиозни общности от отделен регион или град. Такъв е случаят с регистрираните от СГС вероизповедания „Добрата църква в Сливен“ и „Църквата в Сливен“, които са петдесетни протестантски общности, чието седалище е в гр. Сливен, без местни поделения в страната. Общият брой и на двете вероизповедания не надхвърля 100-150 души. Подобен е случаят и с „Християнска църква – Божия сила“, чието седалище е в гр. Елин Пелин, „Християнска евангелска църква – Шалом“ в гр. Ловеч, „Християнска църква – Сион“ в гр. Ст. Загора и др.

Наред с малочислеността на членовете на повечето регистрирани вероизповедания се забелязва и друг парадокс: съществуват седем баптистки вероизповедания, регистрирани на един и същи адрес. Това са: Баптистка църква Ветил, Баптистка църква Надежда, Баптистка църква Добра надежда, Молитвена баптистка църква, Новозаветна баптистка църква, Баптистка църква „Емануил“, „Библейска баптистка църква“.

На територията на страната съществуват два православни богословски факултета (към Софийския и към Великотърновския университет), две катедри „Теология“ към Шуменския и Пловдивския университет, Висш мюсюлмански институт, Висш евангелски богословски институт, две православни духовни семинарии в София и Пловдив за подготовка на свещенослужители, три средни мюсюлмански училища.

През 2004 г. с решение № 1040/22.12.2004 г. на МС се учреди Български реформиран презвитериански колеж, който в момента има 21 редовни студенти. Този колеж е на Реформираната презвитерианска църква, регистрирана в страната през 2003 г.

Изнесените факти говорят за един пъстър религиозен ландшафт на прага на Европейския съюз, което е критерий за демократично и гражданско общество в България.

Жасмина ДОНКОВА

# ВЕРОИЗПОВЕДАНИЯТА В БЪЛГАРИЯ НА ПРАГА НА ЕВРОПА



трябва да се направи следното уточнение, че до 31.12.2002 г. регистрираните по реда на чл. 6 от Закона за изповедания в страната са 31. След приемането на Закона за вероизповеданията (2002 г.) до 1.11.2006 г. по реда на новия закон в страната са регистрирани 54 вероизповедания по години, както следва: за 2003 са регистрирани 4 нови (след влизането в сила на Закона за вероизповеданията по силата на § 2, ал. 2 и 3 от Преходните и заключителните разпоредби (ПЗР) са пререгистрирани съществуващите до тогава 31 вероизповедания, регистрирани по чл. 6 от Закона за изповеданията (1949 г.), за 2004 г. – 25, за 2005 – 12, за 2006 г. (до 1.11.2006 г.) – 13.

Ако обаче се погледне доктриналният профил на регистрираните вероизповедания, се установява, че това не са религиозни общности с нови учения, а по скоро отделени се групи, които запазват доктриналната идентичност на по-голямата религиозна общност, от която произлизат. В повечето случаи причините за излизането от по-големите религиозни общности и създаването на самостоятелно и независимо вероизповедание са от административен характер.

По отношение на веровия профил на регистрираните в страната вероизповедания условно могат да бъдат обособени две групи.

**Първата група** включва вероизповеданията, които са представители и проповядват доктриналните системи на основните световни религии: християнство (православие, католицизъм, протестантизъм), ислям, юдаизъм, будизъм и хиндуизъм.

Вероизповеданието, представящо и проповядващо православната вяра в България, е Българската православна църква, която до момента на влизането ни в Европейския съюз има изградени 4000 храмове и параклиси и 170 манастира в 3000 населени места от общо 5336. От тях 1226 са обявени за паметници на културата.

Католическата църква в България е изразител на другия клон на християнството – римокатолицизма. Под административното управление на това регистрирано вероизповедание са католиците от източен обред (униати) и от западен обред. Тя притежава 72 храма в страната и около 70 000 вярващи.

Ислямската религия в България се представлява и проповядва от мюсюлманското изповедание и мюсюлманското сунитско-ханефитско изповедание. В страната джамиите, меските и текетата са 1200, а вярващите им са около 1 200 000.

Религиозната общност на евреите в България проповядва ортодоксалния юдаизъм и има 17 синагоги в 17 населени места и 3-4 хиляди вярващи, като в София са около 800.

„Диамантен път на будизма“ и вероизповедание „Будистка общност в България“ са представители на будиз-

лигиозни общности на протестантска основа, които са 74 или 87 % от регистрираните вероизповедания. От тях 38 % са петдесетни общности, или т. нар. харизматици, които са 45 % от всички регистрирани. Днес официален правоприменник на традиционното петдесетно движение, установило се в България в началото на ХХ в., е „Съюзът на евангелските петдесетни църкви“, който е основан още през 1928 г. Тук е мястото да се отбележи, че през същата тази година от тогавашната Петдесетна църква се отделя групата на т. нар. тинчевисти, които споделят и изповядват доктрината на петдесетното движение, но се различават в практикуването на култа (богослужението). Техните събрания (служения) протичат по-бурно и по-динамично от тези на традиционните петдесетни общности. Съвременните продължители на това движение и изразител на тази богослужбена практика са Национален алианс „Обединени Божии църкви“ и „Българска Божия църква“, която поради вътрешно-организационни спорове относно управлението на общността се раздели през 2005 г. и по този начин се регистрира още едно ново вероизповедание под името „Божия църква в България“.

В петдесетната общност в България се забелязва още едно течение, което е сравнително ново в световен мащаб. То навлезе в България след демократичните промени през 1989 г., като през 90-те години на миналия век отбеляза своя апогей. Характерното за него е, че богослужението протича много по-разчупено, по-свободно, по-емоционално и по-динамично от това на т. нар. тинчевисти. В България са известни с квалификацията – неопетдесетни или неохаризматични общности. Те водят началото си от така наречената „Трета вълна на Св. Дух“ или „Благословието от Торонто“, възникнало през 80-те години на миналия век в Канада.

След петдесетната общност по брой на регистрирани религиозни общности се нарежда баптистката – с 11 регистрирани вероизповедания в страната. Основното и най-многобройно течение, което е и наследник на баптисткото движение в България още от ХІХ в., е „Съюзът на евангелските баптистки църкви“, чийто общ брой на вярващите надхвърля 3500 души, организирани в над 50 местни поделения. След тях са адвентистите, които са с 4 регистрирани структури. Основната им структура е „Съюзът на църквите на адвентистите от Седмия ден“; общият брой на вярващите от съюза е над 7000 души. За провеждане на богослуженията използват свои молитвени домове или зали под наем. Съюзът има свое издателство „Нов живот“. Към централното му ръководство действа клон на фондация „Адра“, който се занимава основно с благотворителна дейност. Общият брой на вярващите от четирите регистрирани адвентни вероизповедания надхвърля 10 000 души.

Темата за деструктивните нагласи и прояви на младите хора в училище и въобще в по-широк план в нашето общество, на която беше посветена срещата на Светия Синод с интелектуалци и писатели, е свързана, за съжаление, с тенденциите на огрубяване и даже ожесточаване на нравите не само сред подрастващото поколение в България. Тази тема напоследък все повече тревожи обществото, защото се наблюдава ескалация на проявите на агресия и насилие сред учениците и затова подоб-

могел на поведение и преминава върху децата. Неукрепнали в своето духовно и нравствено съзнание, те имитират механично или прилагат без задържки този стил на поведение в отношенията си с връстниците.

Случаите, например, на убийства на ученици, извършени от техни съученици и връстници през първите месеци на 2004 г., които потресоха и шокираха всички, още повече засилиха това тревожно усещане в българското общество. Оттогава журналисти, медици, специалисти психолози, педаго-

картината пълна и до болка позната, но макар и обществото вече да свиква с всичко това,

#### Тенденциите, които се крият под повърхността

си остават тревожни и обезпокоителни за педагозите, учителите, родителите и представителите на социалните и образователни институции, работещи с деца и младежи.

Прекъснати ли са връзките между семейството, училището и обществото, или все още не са доизградени, за да функционират

титущии и правоохранителни органи да реагират адекватно на тези явления и да се справят с организираното насилие и престъпност.

В общественото пространство и медиите се наслагва усещането, че обществените институции и държавните органи, призвани да поддържат реда и законите в страната, са по-слаби и неефективни в битката с престъпността и изпитват сериозно затруднение и безсилие да се справят с организираната престъпност и насилието; да наложат с инструментариума, с който разполагат, върхо-

как се стигна до подобно грастично неуважение към човека и незначитане на елементарното му лично достойнство и дори до хладнокръвно погазване на изконното му и ненакърнимо право на живот?

Как така сред толкова млади и необременени все още от живота хора – неугнетени и непотиснати от трудните и неразрешими понякога житейски ситуации, етични дилеми и морални проблеми, покълва такава воля за насилие и жажда за агресивно доминиране над другия? А може би те твърде рано похват агресията

възрастовото развитие, личностното израстване и социализацията.

Всичко това ни показва, че за духовното израстване и развитие на младите хора отговорността преди всичко е на възрастните – на родителите, обществото, институциите, училището и медиите – и атмосферата, която създават възрастните хора в тях. Уродливите и грозни картини на детското насилие в училище са духовните плодове на безсилието на възрастните и на обществото като цяло да живеят според елементарните морал-



## ЗА АГРЕСИЯТА СРЕД ПОДРАСТАВАЩИТЕ

зи и психиатри се опитват да проникнат и да разгадаят скритите механизми на този феномен.

Една важна, и може би интересна за специалистите, подробност и особеност при тези случаи се очертава още на пръв поглед и при най-беглия сравнителен анализ на отделните прояви на насилие, проявено от ученици или в училище. В особеностите на тези прояви на агресия изпъква на първо място, че при повечето случаи

#### Извършителите и авторите на деянията са момичета

в тийнейджърска възраст, които са мотивирани и движени в своите постъпки от особени антипатии към жертвите, примесени със завист, ревност, конкурентно съревнование или стремеж за самоутвърждаване и демостриране на превъзходство, чрез опити за доминиране и унижаване на по-слабите.

При един от случаите, твърде показателно и симптоматично, присъства и допълващият ефект от употребата на марихуана, което подсилва психологическото въздействие за прекрачване на общоприетите норми на поведение и отприщва нездравите – от психологическа и духовно-нравствена гледна точка, приумици на патологичното въображение за прилагането на особено унижителни и ексцентрични методи на мъчение спрямо жертвата и подигравателно отношение, уронващи честта и достойнството на личността. Всичко това прави

адекватно на новите обществени реалности и предизвикателства?

#### Каква е функцията на училището –

само да образова или и да възпитава? Съгласни ли са и способни ли са учителите да се нагърбват и с възпитателни функции в тяхната работа, или предпочитат да не се намесват в тази област от изключителен приоритет на семейството? Къде в тези отношения е мястото на Църквата като духовна, просветна и религиозна институция, призвана да бъде стожер на морала в обществото? На всички тези въпроси все още самите възрастни нямат отговор, а кризата на ценностите, която продължава в нашето общество, се отразява и на авторитета на спомнатите институции и на невъзможността да се намери ясен, приемлив и работещ отговор на посочените въпроси. И докато умните се наумуват, децата растат под въздействието на улицата и масовата култура и прилагат в поведението си най-тиражираните образци за „успешно“ поведение.

Преди всичко не бива да забравяме, че обществената среда, в която израстват младите хора днес, е много силно заредена с проналяващи и фактите на насилие. Това е все още среда и неприетлива картина на груби мафиотски сблъсъци и перманентни убийства, различаване на сметки и гангстерски войни на фона на почти пълното безсилие на обществото и на държавните политически ин-

венството на закона и уважението към обществените морални норми над престъпния произвол и законите на саморазправата.

Това системно и неконтролируемо насилие на макросоциално равнище оказва много силно и сериозно ерозиращо въздействие и на микросоциално ниво – то прегопределя

#### Моделите за грубо и насилническо поведение

в междуличностните отношения и култивира определени стереотипи и модели на поведение в съзнанието на младите хора и подрастващите. Постоянното демонстриране в социален план, че грубият е по-силен, че наглият успява, че в света и обществото цари грубата арогантна сила и може да успее в живота само този, който гръзко, решително и смело нарушава общоприетите норми и правила, се отразява трайно върху формирането на съзнанието на подрастващите и въздействието върху тяхното възпитание. Така се формират трайни нагласи, които имат когнитивен, емоционален и волеви елемент – те са едновременно светогледни стереотипи, особена чувствителност и модел за подражание и поведение.

Прегледаната картина от факти и симптоматични явления, които се свързват в ясно изразена тревожна и възходяща тенденция, всички ние продължаваме да се питаме: къде са корените на този изблик на насилие и агресия спрямо другия, проявявани от ученици и млади хора днес в нашето общество? Защо и

от заобикалящата ги среда, усещат липсата на правила и безсилието да се спазват те в обществото и се възползват от сивата зона на безразличието, апатията и безотговорността, които създават морален хаос и липса на устойчиви правила? Усещат духовната криза на ценности и морални норми в обществото, раздвоението на възрастните и тяхното безсилие да им покажат положителен модел за справяне с житейските проблеми и предизвикателства на живота. Така полесно избират да следват закона на грубата сила и да се справят в живота според правото на силния, а не чрез силата на правото.

При някои от тях, безспорно, агресията е и защитен механизъм – обратната на пасивността и апатията форма за справяне със стреса и проблемите на



ни норми и да демонстрират успешни модели на такъв нормален и почтен живот, които да са приемливи и за техните деца. За всичко това сме отговорни и даже виновни всички ние. Както някога Достоевски беше казал това: „Всеки е отговорен за всичко пред всекиго!“

Костагин НУШЕВ

**Подобряването на общуването между родители и деца е най-доброто решение на проблема с агресията в училище. Мнението за по-доброто общуване между възрастни и деца се споделя от 79,3% от родителите и от 77,4% от децата. Повишаването на дисциплината в училище и повишаване на родителския контрол са следващите по одобрение мерки. Най-малка подкрепа срещат идеите за засилено полицейско присъствие около и в училищата и политиката на Министерството на образованието и науката (МОН) за превенция на агресията. 80,2% от родителите са посочили, че разговарят с децата си често или понякога за проблемите на агресията. Темата не е обсъждана никога от всеки десети запитан възрастен. 3/4 от родителите знаят за отсъствието на детето им от училище. 68,9% се информират за оценките и дисциплината му от бележника, 41,6% – на родителските срещи, а всеки пети родител се среща с учители всяка седмица. Резултатите са от изследване на социологическата агенция „Алфа рисърч“ сред родители и ученици между 15 и 17 години.**

Единадесети ноември 2006 г. От утринните лъчи на есенното слънце ярко блестят златните кубета на величественния храм в центъра на столицата. Точно в 10 часа автобусът потегля на изток и поема по автомагистрала „Хемус“. Църковният хор при Патриаршеския катедрален храм-памет-

Свещеноиконом Петко Балджиев сърдечно посреща хористите и приветства диригента доц. Димитър Димитров.

Вечерната в храма е „невероятно преживяване“ – по думите на богомолци от града, които с наслада са слушали великолепния глас на отец Петко на фона на „ангелското пеене“ на хора

На височината сред манастирския двор като бял лебед е кацнала църквата „Св. Кирил и Методий“ – импозантна постройка с въградена камбанария и висок купол. Иконите ѝ от 18 и 19 век, някои от които дело на прочутия зограф Никола Образописец, са въградени в иконостас и в рамки от орехово дърво с великолепа дърво-

ров от името на всички нас.

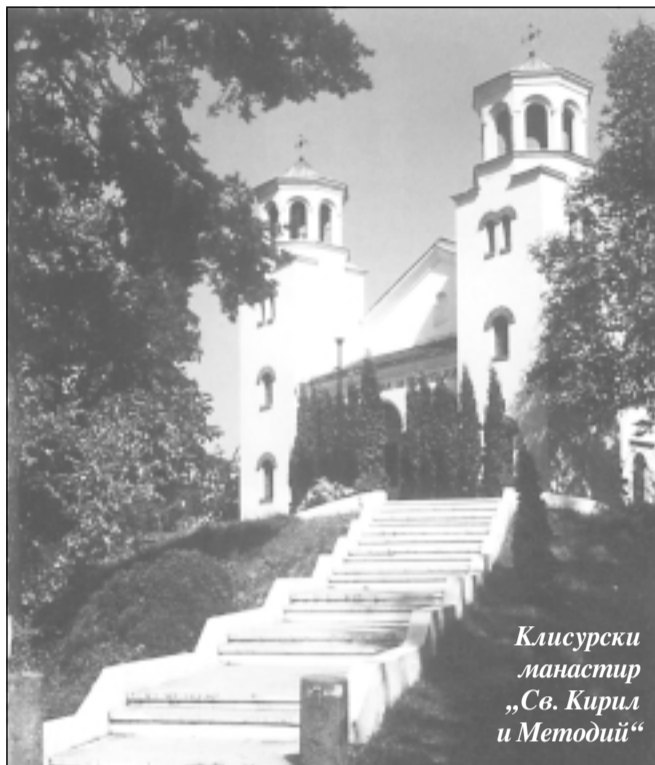
Към края на вечерята спонтанно запяваме църковни песнопения, стари градски, народни и възрожденски песни.

Потегляме сутринта в неделя, когато в подножието на планината още пълзи сутрешният хлад, а слънцето едва позлатява върховете на Тодорини кукли.

Кмета на града г-н Златко Живков, отново поема на запад по долината на река Огоста, после при село Бели Мел се отбиваме на юг срещу течението на Чипровската река. Скоро спираме пред светата Чипровска обител.

*Чипровският манастир „Св. Йоан Рилски“*

Лопушанският манастир е наследил по стар манастир от времето на Второто българско царство. Възобновен е в сегашния си вид през 1850-1853 г. Манастирът е бил любимо място на Иван Вазов. Центърът на манастирския двор се заема от импозантната църква „Света Троица“ с фасада от жълт пясъчник,



*Клисурски манастир „Св. Кирил и Методий“*



*Лопушански манастир*

ник „Св. Александър Невски“ тръгва на второто си за тази година поклонническо пътуване до светини на Българската православна църква.

Автобусът неусетно преваля главния хребет на гордия Хемус през прохода „Витиния“ и през тунели и мостове, между които вторият по височина в Европа мост „Бобреш“ (125 м), навлиза в Ботевградското поле.

Есенното слънце раздава своите последни топли лъчи над равнината и създава бодро настроение у хористите. Излизаме от магистралата. По тесния асфалтов път пресичаме Предбалкана по малка речна долина и навлизаме в долината на река Искър при село Ребърково.

След малко спираме в предградията на Мездра за кратък отдих с чаша кафе и продължаваме на запад покрай Враца и с. Бели извор с неговите циментови заводи. Тесният асфалтов път върви на юг по долината на река Ботуня и ни отвежда все по-навътре в северните поли на Западния Балкан. Към обед стигаме

*град Вършец –*

първата цел на нашето пътуване. В разходки на чист въздух под топли лъчи на есенното слънце следобедът неусетно изминава и идва време за вечерното богослужение в градския храм „Св. великомъченик Георги“.

(според тяхното определение). Службата завършва с приветствие на отец Петко към диригента и хористите и с многолетствието в чест на Негово Високопреосвещенство Видинския митрополит Дометиан, църковния клир, българския народ и гостите.

След вечерната служба във Вършец се отправяме към светата Клисурска обител.

*Клисурският манастир „Св. Кирил и Методий“*

се гуши в полите на Берковския балкан, в северното подножие на връх Тодорини кукли. Построен е през 1240 г. по името Врецецки манастир, неколккратно е разрушаван и отново въздиган. През 18 век жителите на близкото село Клисура го възстановяват след последното му разрушение през 15 век и го наричат на светите братя Кирил и Методий. За участ постига манастира точно на празничния му ден през 1862 г., когато той е опожарен и разрушен до основи от берковския паша Юсуф бей. Сигурно никога нямаше да помни и споменава Юсуф бей, ако не беше извършил това зло. Седем години по-късно манастирът възкръсва като птицата феникс от пепелта си с усилията на архимандрит Антим Дамянов и ктитора Илия Стоянов.

резба, дело на прочутия самоковски резбар Стойчо Фандъков от 1891 г.

Настаняваме се в стаите на двукатната манастирска сграда с просторни кватрати чардаци и многобройни дървени стълбища, свързващи двата етажа. На около личат следите на усилената дейност – предприемчивият и дееен изумен на манастира йеромонах Антим е започнал мащабно обновление и подобрене на сградите – алуминиева дограма и ново обзавеждане, красиви керамични подове.

Събираме се на вечеря в уютна трапезария със стенописи. Богатата вечеря, дадена от отец Петко Балджиев с благословението на отсъстващия поради служебни задължения изумен на манастира, започва с благодарствена молитва. Скоро атмосферата става все по-приятна и задушевна. Разказват се спомени от първото посещение на хора в манастира през 1982 г., посрещнат и тогава от отец Петко. В разгара на вечерята диригентът на хора доц. Д. Димитров поздравява по мобилния си телефон Видинския митрополит, Негово Високопреосвещенство Дометиан, който в същия ден – 11 ноември – навършва 74 години. В далечния Истанбул, където митрополит Дометиан е на служебно посещение, прозвучава нашето мощно „Многая лета“ след благопожеланията, отправени от г-н Димит-

*В храм „Св. Кирил и Методий“ в Монтана*

оце върви утринната служба, когато влизаме в него. Заемаме места на балкона и скоро започва участието ни в тържествената св. Литургия, водена от Негово Преосвещенство епископ Амвросий в съслужение със свещеноиконом Петко Балджиев от Вършец и храмовото духовенство.

Сред многото граждани на лично място присъства кметът на града г-н Златко Живков, който има изключителен принос за въздигането на църковната дейност в област Монтана – възстановил и обновил е цели 17 храма – скромно, без много шум, но сигурно с много усилия. Направеното от него не може да се изкаже с похвали, то просто трябва да се види и да служи за образец и пример за подражание в останалите области на България.

След няколкото концерти изпълнения на хора, литургията завършва с приветствия, многолетствия и молитви към Всеподателя Бога за процъфтяване на единението между църквата и общината.

След обяда, даден на хористите от свещеноиконом Емил Ангелов и големия приятел на хора отец Петко Балджиев, в присъствието на Негово Преосвещенство епископ Амвросий и на

е основан още през 10 век, по време на Първото българско царство и става един от централните на книжовна и просветна дейност за утвърждаване на православие. Приема за свой патрон св. Йоан Рилски, след като мощите на светеца пренасяват в него при пренасянето им през II век. Многократно разрушаван и отново въздиган, в сегашния си вид манастирът е след възобновяването му през 1837 г. от архимандрит Дионисий от Берковица и брат му йеромонах Герасим. Тогава е построена триетажната кула-костница, съхранила костите на някои от участниците в Чипровското въстание. Каменната църква има хубав дърворезбован иконостас, дело на неизвестен майстор след Освобождението.

Хорът узпява тропар в чест на св. Йоан Рилски, после отново поемаме на път.

Връщаме се на изток по долината на река Огоста към последната цел на нашето поклонническо пътуване –

*Лопушанския манастир „Св. Йоан Предтеча“*

При село Гаврил Геново се отбиваме на юг срещу течението на река Лопушанска Огоста.

След 4 км влизаме през портата на светата обител, приотпила се в подножието на величественния Чипровски балкан.

на места с каменни барелефи. Трикорабна, с два странични паракулиса („Св. Козма и Дамян“ и „Св. Йоан Кръстител“), църквата има огромен иконостас изцяло в дърворезба, изработен през 1863 г. от самоковския майстор Стойчо Фандъков. Централните икони на Иисус Христос и св. Богородица са дело на Станислав Доспевски от 1863 г. Вляво от иконата на св. Богородица е иконата на Света Троица, в чиято възхвала прозвучава тропар.

Няколко хористибогослови посещават болния епископ Нестор и с „Многая лета“ му пожелават здраве и дълъг живот.

С припадация здрач поемаме пътя към София – от подножието на Балкана, покрай Берковица, през Петроханския проход.

Вечерният мрак ни заварва още на върха на планината, но в 7,30 часа вечерта автобусът отново спира при нашия храм в София, откъдето тръгнахме на това пътуване.

С чувство на благоговение и благодарност към светата Българска православна църква, съхранявала векове наред нашата православна вяра и народностен дух в своите свети обители, се прибираме, без да усецаме умората от пътуването, а преживяното дълго ще помним.

*Живко МАНОЛОВ*

Продължение от бр. 22

### „Жертвата е непроменена, единствена и тъждествена“

Първият, най-неотложен въпрос, който се поставя, когато св. Литургия се изяснява по този начин, е със сигурност този: каква е връзката между евхаристийната жертва и Христовата жертва на Кръста? Този въпрос не е бил дискутиран на нито един от 7-те Вселенски събора, но той е бил главна тема на съборите, които се провели през 1156 и 1157 г. в Константинопол. Тези събори са изключили три лъжеинтерпретации на св. евхаристийна жертва:

Св. Евхаристия не е само едно просто възпоминание на Христовата саможертва на Кръста; тя не е само една спомагателна памет или един умствен спомен; тя не е само една картина, една икона, или едно изобразяване на жертва, но една сама по себе си истинска жертва. Когато думата „анамнеза“ или „възпоминание“ се използва в св. Евхаристия, тя трябва да се разбира в нейния не слаб, а силен смисъл. Тази дума означава не едно представяне, но едно актуализиране, т. е. да се направи настоящето отново по обективен и автентичен начин. С други думи, единственото събитие, което е станало веднъж завинаги за всички – смъртта на Господ Исус Христос на Кръста, Неговото Възкресение и Неговото Въз-

несение в слава – всички те са възпроизведени и действителни тук и сега, в този определен момент от времето чрез действието на Св. Дух. Чрез евхаристийната анамнеза вярващите стават участници в събитията, които те възпоменават. Споменът става действителност.

Св. Евхаристия не е повторение на жертвата на Христос на Кръста, понеже последната е единствена и неповторима. Господ Исус Христос „...умря веднъж за греха; а колкото до това, че живее, живее за Бога“ (Рим. 6:10), „защото Той извърши това веднъж завинаги, като се принесе Сам в жертва“ (Евр. 7:27; срв. също и 9:26, 28).

Св. Евхаристия не е нова жертва, защото жертвата на Господ Исус Христос на Кръста е свършена и пълна и нищо не може да се прибави към нея.

Следователно, ако св. Евхаристия не е нито просто възпоминание, нито повторение, нито нова жертва, тогава какви други възможности остават? Съборите от 1156 г. и от 1157 г. са отговорили съвсем просто, че св. евхаристийна жертва е идентична на кръстната жертва: „Жертвата е непроменена, единствена и тъждествена. Те не са отишли по-далеч от това и не са се опитали да обяснят по какъв начин Жертвата на Голгота и жертвата на св. Евхаристия са тъждествени, но са се задоволили да постановят твърдо, че всъщност

† Диоклийски епископ КАЛИСТОС (Уеър)

## СВЕТАТА ЕВХАРИСТИЯ –



## ЕДНО „НЕПРЕСТААННО ЧУДО“

това е така...

За да се задълбочим в съборните постановления от 1156 и 1157 г., нека си поставим първо въпроса:

при св. Литургия кой предлага, какво и на кого? А след това да изследваме понятието, по-важно от всичко, за небесния престол.

### Предложените Дарове на творението

С риск да изненадам някого, бих желал да проложа отговор в 6 точки на първия въпрос: „Кой принася, какво и на кого?“

Ние принасяме хляб и вино. Под „ние“ разбирам свещенослужителя и вярващите заедно в контекста на евхаристийното събрание. Евхаристийното приношение не се извършва само от свещенослужителя или от свещенослужител действат вместо вярващите, но от свещенослужител обединен с вярващите. В това отношение е необходимо да се отбележи, че свещенослужителят много рядко употребява местоимението „аз“ в св. Литургия, а говори почти винаги „ние“. Такъв е именно случаят с освещаваната епиклеза, когато той казва: „Още Ти принасяме тази словесна и безкръвна служба, и просим, и молим, и умоляваме – изпрати Светия Твой Дух над нас и над тези предложени Дарове.“

Ние предлагаме хляб и вино: това е първият и най-очевиден отговор. Има, обаче, нещо повече в това обикновено потвърждение. Това, което предлагаме на Бога не са просто житни зърна, но хляб, нито гроздове, но вино. В св. Евхаристия ние не предлагаме на Бога плодовете на земята в тяхното първично състояние, но ги предлагаме такива, каквито са обработени от човешките ръце. Ние, човешките съ-

щества, създадени по образ и подобие на Бога – Творец, сме получили дара на собствената съвест и на рационална мисъл. Тъй че, съзнателно и волево ние променяме и обработваме света, създаден около нас; даваме глас на творението и му позволяваме да хвали Бога по свой начин. Всичко това е изразено в нашето предложение от хляб и вино.

В св. Евхаристия не предлагаме само хляб и вино, а цялото творение. Това се долавя от думите, които свещенослужителят произнася преди епиклезата по време на св. Литургия: „Твоего, което е от Твоите (дарове), на Тебе принасяме, за всички и заради всичко.“ Евхаристийното предложение има космическо измерение; то обхваща всички създадени неща; в този смисъл то има връзка с екологическата ни ангажираност като християни. Св. Иринеи Лионски подчертава в това отношение, че св. Евхаристия е равностойна на предложението от първобитни в Стария Завет. Предлагайки на Бога първите плодове, които са произвели, юдеите са призовавали Божието благословение над цялата си реколта. Същото е и при св. Евхаристия: предлагайки на Бога хляб и вино, ние призоваваме Божието благословение над цялото творение.

Следва

Превод от френски:  
и.к. Антон ВЪЛЧАНОВ

Продължение от бр. 22

† Архиеп. ЙОАН Сан-Франциски (Шаховской)

## Пневматология на страха Агония на самотата

Ех, ако до човешките сърца се докосваше само този страх! Но ние, хората, сме или безчувствено дръзки към всичко – към живота и към смъртта, към доброто и злото, или изключително страхливи и боязливи, недоверчиви и към живота, и към природата, към зверовете и хората. И даже самото ни безстрашие често не е признак на вечния Живот, начеващ в нас, а само един от изразите на нашето безчувствие към тайните на живота и неговата святост. Самоувереният човек, небоящ се от смъртта и от никакви житейски трудности, изведнъж бива стреснат от възможността да получи забележка от началника си или обратното – да не получи някакво отличие, удовлетворяващо честолюбие му. Храбри воители пребледняват при една дума или един поглед на слаба жена. Тъмният страх винаги извиква страст. Този страх е винаги следствие на неистинска любов или към света, или към другия, или към себе си. Но има страх предизвикан от душевната празнота, от моментна загуба на човешкото у себе си. Такъв страх изпитал апостол Петър в двора на Каяфа. В

присъствието на самия Христос Спасител. Готов да даде живота си за Христос, вследствие на такава самоувереност, той изведнъж се обърнал и изплашил...

В своя тъмен страх съвременният човек прилича на първобитния. От какво само на се боят хората! Животът на съвременния човек също както на първобитния е изтъкван от страхове, които прелитат в душата му като птици, но винаги се отразяват върху екрана на съзнанието му. Съвременникът не осъзнава всичките си страхове. Но ако в сърцето му няма мир, може да се каже, че страховете, тези деца на човешките страсти, живеят в неговия душевен дом.

Страховите се промъкват през вратите и прозорците на човека, свистят в ключалките му, изпълват всички пори на живота, парализират дейността на дейните и подбуждат към дейност бездейните. Който не е безчувствен, все

от нещо се бои – а понякога и от много неща. Управляващи и поданици, началници и подчинени, богати и бедни, здрави и болни – всеки се страхува по своему... Няма съмнение, че заплашван от всички страни от всякакви лични, обществени и световни привидения, съвременният човек е по-голям роб на демоничните си страхове от древния езичник или днешния наивен африканец. Съвсем неотдавна, изплашени от авторитета на науката, много хора побързаха да се отрекат от висшите ценности на своя живот и култура – от Твореца си, от вечното си спасение, от Благостивото и от душата си... Нима това не беше страх от привидения? Сега тези детински научни изводи на предидния век (XIX в.) се стопиха пред лицето на новото човешко познание, вече не противопоставящо се на Бога, а скромно осъзнаващо своите предели.

Човек го измъчва собственото му тяло. Човешкото тяло има собствено разбиране за щастие и мъка, за радост и тъга. Телесните емоции стават за човека нов извор на страдания и страхове – страхове за тялото и страхове да се отстъпи на тялото. Тялото е мудро, настойчиво и грубо спрямо духа. То има своя собствена психология и воля. Пристъпва срещу човешкия дух като лъв, и бидейки свързано от духа, се превръща в жалко куче. Тялото е „от мира сега“ и не признава висшите търсения на човешкия дух, налага се да бъде принуждавано към добротворство, към молитва и самоотверженост. „Тялото душевно“ (1 Кор. 15: 44) се страхува много. То често трепери, докато в същото време човешкият дух остава мирен и предан в Божиите ръце (такъв опит имат много вярващи по време на бомбардировки).

Човекът се страхува да

срещне самия себе си, защото, попадайки на човек, може да попадне на Бога. А той не желае да срещне Бога. Поради това човек се страхува от голямата бездна в себе си и цял живот избягва и най-малкото задълбочаване в себе си. Целият му житейски бяг, цялата суматоха на света, цялата динамика на неговата цивилизация, нивелирането и стандартизирането на живота, нейните развлечения и увлечения, грижи, планове и ентусиазъм, сякаш прогонват човека пред лицето Божие и го лишават от човешко лице. Но „Камо пойдя от гуха Твоего, Господи, и от лица Твоего камо бегу?“ – това все още не разбират много от нас. Поривът на невярващото или на маловерното човечество е насочен към това да избяга от собствената си дълбина, от своята тишина, където е скрито райското блаженство и Бог среща човека. Човек бяга от духовния свят, от тихата и бездънна радост на светиите – но къде? В порочния кръг на външното творчество, на външните задачи и отношения с хората, на преходните успехи, на мигновено възникващите и никога не насищащите радости. И човек все повече се бои да остане насаме със себе си. Вече не гледа звездите, не се замисля в ти-

шина над живота. Дълбината на душата му, способна да вмести огромната любов на самия Творец, за него не е радост, а тягостно видение.

Човек се бои от дълбочината на своето безсмъртно „аз“, от своята абсолютност, от „способността си на всичко“: от възможната бездна на своето престъпление и от пределната си самоотдаденост на Бога.

И във всичко, човек се страхува от своята болка и от неизвестното, като от неочаквана болка; а понякога се страхува дори и от радостта, тъй като радостта е невярна и си отива, донасяйки болка; човек може да се страхува дори от радостните си надежди. Колко е дълбок човек и колко тайствено безбрежен е светът на неговия дух! Може наистина да се каже: дух като човешкия е възможно да бъде даден само на безсмъртния човек.

Научната психопатология и психотерапия изследват несъзнателното извън критериите за добро и зло и затова твърде отвлечено и абстрактно. Поради това те не могат да се докоснат до истинските тайни на човешкия живот.

Превод: Михаил  
ШИНДАРОВ



Общ изглед на църквата „Св. Георги“



Архитектурни орнаменти по южната фасада

# Пътеници ОТ МАКЕДОНИЯ

## ЦЪРКВАТА „СВ. ГЕОРГИ“ В СТАРО НАГОРИЧИНО

Разделяме се с Осоговския манастир и обратно се спускаме в Крива паланка, откъдето продължаваме по главния път към Скопие. От двете страни на пътя се редуваат ту голи каменисти чукари, ту зелени оазиси и узрели лозя. След като подминаваме Куманово, след три километра се отделяме вдясно към село Старо Нагоричино. То е разположено на малък хълм и води началото си от далечното Средновековие...

Тук през Средновековието бил основан манастир, от който днес е останала само църквата, която е енорийска, а големият ѝ двор е изпълнен с надгробни паметници. Според легендата в една близка пещера се подвизавал преподобният Прохор Пшински, българин по произход от областта Овче поле. Веднъж той срещнал един ловец, когато казал по име и му предсказал, че ще стане голям владетел. И след известно време този ловец седнал на византийския императорски трон. Това бил Роман IV Диоген (1067-1071), който построил първоначалния храм. Неизвестно кога той бил разрушен, а го възобновил през 1313 г. сръбският крал св. Стефан Урош II Милутин (1282-1321), чиито мощи се намират в софийския катедрален храм „Св. Неделя“. За това съдим от ктиторския надпис, написан на старобългарски



„Св. Георги“ – стенопис от XIV век



Вътрешността на храма



„Св. апостол Павел“ – стенопис

език, защото и тукашното население било българско. Той е издълан на правоъгълен камък, поставен над западната църковна врата.

В новобългарски превод надписът гласи: „+ По Божие благоволение съзида се този дом на светия и великославен мъченик Христов Георги в дните на старородния и превисок крал Урош Милутин, по Божия воля самодържец на цялата сръбска земя и приморска, при Богочестивата кралица Симонида и при игумена Антоний в година 6821 (= 1313); в тази година кралят изби турците.“

Вътре в храма върху една от северните колони има друг надпис, отнасящ се за стенописването на храма, което станало пет години по-късно. Този надпис, който е също на старобългарски език, гласи: „+ По Божие благоволение съзида се от основание и изписа се този свети храм с подадения всякакви при превисокия крал Стефан Урош в година 6826 (= 1318) и игумена Вениамин.“ За привършване на зографитата през 1318 г. свидетелства и надписът на гръцки, отътре над западната църковна врата.

Но най-интересното е, че в този храм почиват тленните останки на българския владетел цар Михаил III Шишман (1323-1330). Както се знае от историята, той загинал на бойното поле в околностите на Велбъжд (дн. Кюстендил) в битка срещу сръбския крал Стефан Дечански. Това станало на 28 юли 1330 г. Според византийския хронист Димитрий Кантакузин българският цар бил смъртоносно ранен, пленен и отведен в сръбския лагер. Не след дълго починал от раните си. Тялото му било погребано в манастирската църква „Св. Георги“ при Старо Нагори-

чино. Това се потвърждава и от писанията на сръбския съвременник архиепископ Данило.

Още през 1916 г. нашият учен проф. Йордан Иванов намерил гроба му в югозападния ъгъл на църквата, където видял „вътре в кивота му няколко разбъркани човешки кости“. А отътре на южната стена намерил лошо четлив надпис върху камък от зидарията – едва се четяло „цар Михаил“.

По време на Втората световна война проф. протопрезвитер Иван Гошев имал честта да проучи някои надписи в църквата в Старо Нагоричино. На южната храмова стена той заснел следния надпис: „+ Месец април, 16 ден. Представи се раба Христов Богу, пленения цар благоверни Михаил Шишман в лето б...“. За съжаление долният край на надписа липсва и годината остава неизвестна. Тя не може да бъде 1330, защото

то тогава, на 28 юли, е била битката, в която бил тежко ранен българският владетел. Според този надпис излиза, че раненият цар Михаил III Шишман е живял осем месеца и половина като пленник в манастира „Св. Георги“ при с. Старо Нагоричино. Починал е на 16 април 1331 г. и го погребали вътре в манастирския храм, в югозападния ъгъл. От други, едва четливи във фрагменти надписи по църковните стени проф. протопрезвитер Гошев открива, че тук били погребани и други ранени българи от битката при Велбъжд – изглежда те са били от свитата на тежко ранения цар Михаил.

За съжаление църковният двор беше силно тревясал и буренясал и не можах да разгледам надгробните паметници, част от които бяха в много тежко състояние.

Текст и снимки:  
ст. н. с. д-р Христо  
ТЕМЕЛСКИ

## АБОНАМЕНТНА КАМПАНИЯ 2007

Абонирайте се за „Църковен вестник“ –  
официалното издание на БПЦ

„Църковен вестник“ е издание с традиции в отразяването на живота на Православната църква. В него можете да намерите официалните изявления на Св. Синод, анализи по актуални проблеми на Църквата и обществото, интервюта с видни духовници и богослови, пътеници, новини из живота на епархиите, информация за нови издания.

През новата година екипът на „Църковен вестник“ остава отворен за проблемите и въпросите на своите читатели и ще продължи да публикува техни материали, отзиви и коментари.

Как да се абонирате за „Църковен вестник“: 1. В редакцията на адрес: София 1000, ул. „Оборище“ № 4, Св. Синод, за Издателството; 2. Като изпратите пощенски запис на адреса на редакцията, с точния Ви адрес; 3. Чрез пощенски запис по банковата сметка на Синодално издателство: НВБ Биохим, клон Европа – София, ул. „Алабин“ № 58, IBAN BG 59 BACX 9660 1018 1470 18, BIC код: BACXBGSF.

Препоръчително е абонаментът да се направи до края на м. декември 2006 г.

## ТАЛОН ЗА АБОНАМЕНТ за „Църковен вестник“

Посочете периода от време,  
за който искате да се абонирате

Име .....

Презиме .....

Фамилия.....

гр./с..... п. код .....

общ. ....

обл. ....

ж.к./ул. .... №... бл. ....

вх. .... ап. .... тел: .....

Изпращайте на адреса на издателството попълнения талон за абонамент с приложен документ за платен абонамент (банково бордеро или пощенски запис).

### ЗАПОЧНА АБОНИРАНЕТО ЗА 2007 г.

„Църковен вестник“	сп. „Духовна култура“
1 година ..... 21,00 лв.	1 година ..... 18,00 лв.
6 месеца ..... 10,50 лв.	6 месеца ..... 9,00 лв.
3 месеца ..... 5,25 лв.	3 месеца ..... 4,50 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА  
СВ. СИНОД, София – 1000  
ул. „Оборище“ № 4  
тел. 987-56-11, тел./факс 980-30-16  
МОЛ: Танка Тончева Христова  
e-mail: synpress@dveribg.net  
РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ  
Ръкописи не се връщат.

Банкова сметка на Синодално издателство на БПЦ  
НВБ Биохим, клон Европа – София, ул. „Алабин“ № 58  
IBAN BG 59 BACX 9660 1018 1470 18  
BIC код: BACXBGSF

Сумите да се изпращат с пощенски запис или по банкова сметка,  
в които да се изписва точният адрес и пощенският код на получателя!